

NY MUSIK

Peter Garland

– dagarna flyr sin kos

Two Persian Miniatures (1971)

A Song (1971)

Apple Blossom (1972)

The Days Run Away (1971)

The Fall of Quang Tri (1972)

Nostalgia of the Southern Cross (1976)

Claude Loyola Allgén:

Gudinna (1939)

Björn Nilsson – piano

Johan Beike, Jerker Johansson,

Jonas Larsson, Martin Ödlund – marimba

Lördag den 24 september 2016, kl.18.00

Caroli kyrka, Borås

Two Persian Miniatures, som komponerades i februari 1971, alltså strax efter det att **Peter Garland** inlett sina studier vid Cal Arts, är hans första offentliggjorda kompositioner. Här möter oss en helt annan typ av musik än i de rytmiskt drivande, kraftfulla, ibland rentav aggressivt klingande slagverksstyckena. Lågmäld, trevande, klangskön.

A Song (våren 1971) består av tio, fristående, korta fragment (med en längd av mellan en och fyra fjärdedelar) som upprepas valfritt antal gånger och spelas i valfri ordning. Fragment kan uteslutas, men även återkomma. Den dynamiska volymen är låg. ”I allmänhet varar stycket cirka 20 minuter.”

När man stöter på ett så till synes singulärt fenomen som Garland, ligger det nära till hands att fråga efter paralleller. Och närmaste föregångare till denna typ av av enkla men envetna omtagningar torde väl vara de ständigt repeterade ”boxar”, som Erik Satie arbetade med i *Cinéma* (1924) liksom *Musique d’ameublement* (1918).

Det oavbrutet tremolerande *Apple Blossom* komponerades enligt noterna klockan 24–02 den 17 juli 1972. Det består av en enda notsida med ett långsamt framväxande, ständigt föränderligt, och sakta avklingande ackord. Sin sannolikt mest spelade komposition totade Garland alltså ihop på två timmar. Den är skriven för tre eller fler marimbor och fyra eller fler spelare, men det är siffror som låter sig varieras. Som mest har den framförts av åtta spelare på en enda marimba.

Apple Blossom hämtar sin titel från den engelska översättningen av André Bretons dikt ”On me dit que là-bas”:

*Behind you
Casting its last dark flames between your legs
The ground of paradise lost
Ice of darkness mirror of love
And lower down towards your arms that open wide
To the proof of spring
Of AFTERWARDS
And the non-existence of evil
All the apple blossom of the sea*

Verkets precisa datering påminner om Peter Hansens *Nocturne petite* – ett litet pianostycke som kan upprepas i all oändlighet – som är daterat ”23.15–23.25, 2 febr. 1989”. Och från västsvensk utsiktspunkt tycks väl just Peter Hansens mindre tillfällighetskompositioner vara det närmaste vi här i landet kommer Garlands första stycken för piano.

The Days Run Away (6–8 juli 1971) är en långsam vandring genom åtta stegvis förändrade och ständigt upprepade fragment, vilken så småningom återvänder till utgångspunkten. Liksom i de föregående pianoverken betonar tonsättaren att rytmen inte behöver vara alldeles strikt. Även detta verk har en längd av cirka 20 minuter.

Detta är så långt från den europeiska darmstadtmodernismen man kan komma. Trots det kom Garland själv faktiskt att framföra stycket i just Darmstadt, men det skulle förstås dröja till 1984.

Den radikala enkelhet och alldeles klara klang som kännetecknar Garlands tidiga pianoverk finner snarast sin europeiska motsvarighet i Howard Skemptions små, harmoniskt ”släta” pianostycken från samma tid, exempelvis den märkliga, likaledes ständigt omtuggande *Waltz* (1970).

The Fall of Quang Tri refererar till det första slaget om provinsen Quang Tri under Vietnamkriget, vilket innebar den första större segern för den nordvietnamesiska armén. Slaget inleddes den 30 mars 1972. Den 1 maj gav sydvietnameserna upp kampen och följande dag hade hela provinsen fallit i nordvietnamesiska händer. Peter Garland komponerade sitt stycke den 1–8 maj, alltså medan nyheterna ännu var alldeles färska. *The Fall of Quang Tri* är i grund och botten samma slags komposition som *Apple Blossom*, alltså ett ackord som långsamt fluktuerar fram för att sedan dö bort, även om det klingande resultatet i alla avseenden skiljer sig åt. Den nordvietnamesiska glädjen skulle för övrigt bli kortvarig. Under det andra slaget om Quang Tri, 28 juni till 16 september, tog sydvietnameserna tillbaka provinsen, uppbackade av hekatomber av amerikanskt artilleri. Stycket bär dedikationen ”for Jim Tenney”.

Nostalgia of the Southern Cross för harpa eller piano, konsertens yngsta komposition, skrevs i november 1976. Södra korset är en stjärnbild på den södra stjärnhimlen, som återfinns i många nationalflaggor från södra halvklotet, bland annat Australiens,

Nya Zeelands och Brasiliens. Garland låter noterna beledsagas av en dikt skriven av en indian från norra delen av nuvarande Mexiko från tiden före conquistadorernas erövring:

*My heart remembers many things,
seeing those four stars shining.
They always appear: me, I am going away.
I will never return: me, I am going away.*

Nostalgia of the Southern Cross ingår tillsammans med *Two Persian Miniatures* och *The Fall of Quang Tri* även som sista stycke i samlingen *Four Short Pieces*.

Avslutningsvis något som egentligen inte hör hemma i detta sammanhang, närmast en absurditet, men som ändå ville vara med: Långt innan Peter Garland var påtänkt, och sannolikt utan att någonsin ens ha hört talas om Erik Satie skrev **Klas-Thure Allgén** (1920–90) sin *Gudinna*, i vilken Gunnar Ekelöfs dikt med samma namn reciteras till ett enkelt pianoackompanjemang. Detta uttalat repetitiva ackompanjemang, som här framförs utan sin poetiska överbyggnad, är i all sin anspråkslöshet sensationellt för att vara skrivet i Sverige vid den tiden, och liknar egentligen ingenting annat av tonsättarens hand. Allgén var för övrigt ungefär lika gammal när han komponerade *Gudinna*, som Garland var när exempelvis *The Days Run Away* kom till. Stycket är daterat den 9 april 1939, några dagar före Allgéns 19-årsdag, och på dagen ett år före tyskarnas anfall på Danmark och Norge.

Varifrån fick han en sådan idé, kan man fråga sig. Tankarna går till tonsättaren Conlon Nancarrow – en av dem som Peter Garland lyft fram – som av en yngre svensk kollega en gång fick frågan:

- Where do you get your ideas?
- From my head, where do you get yours?